

is om er palen in te slaan voor een landingsbaan. De overlast duurt dus voort. Masami: 'Zeker twee keer per week houden de Amerikanen intensieve lucht oefeningen, dan hangen boven het huis de hele dag helikopters. Dat geeft een lawaai!' En het gevoel van onveiligheid neemt toe. Kyoko: 'Het merendeel van de Okinawanen voelt zich niet beschermd door de bases. Integendeel, ze brengen vooral risico's met zich mee. En ze maken van Okinawa ook een militair doelwit.' Bovendien dienen ze niet alleen voor de verdediging van Japan. Ook tijdens de oorlogen in Irak en Afghanistan werden ze intensief gebruikt door het Amerikaanse leger.

Kyoko leert veel Amerikanen kennen via haar kunst en ze mag ze graag. Haar woede richt zich dan ook niet op de militairen en hun families maar vooral op Tokio. 'De Japanse regering is altijd aan het manipuleren en misbruikt nu de spanningen met China om ons eiland nog meer te belasten.'

Washington en Tokio deden jaren terug de toezegging dat achtduizend militairen zouden vertrekken naar een nieuwe basis, grotendeels betaald door Japan, op het Amerikaanse eiland Guam. Die transfer laat echter nog steeds op zich wachten. Niet dat het veel zal uitmaken. Kyoko: 'Want er komen nu juist extra militairen bij, van het Japanse zelfverdedigingsleger. Mensen op het vasteland kan het niets schelen. Zij zien dit als ons probleem. Maar dit gaat iedereen aan.'

Die militairen gaan naar Okinawa en naar kleinere eilanden in de prefectuur, waar het leger raketlanceringinstallaties bouwt. Op z'n zachtst gezegd is dit, net als de verdubbeling van het Japanse defensiebudget, een flinke 'oprekking' van artikel 9 uit de pacifistische grondwet.

Hoe dominant Kadena en Futenma zijn op het dicht bewoonde en heuvelachtige eiland wordt me pas goed duidelijk tijdens een autorit. Het is een surrealistische ervaring. Een wirwar van snelwegen en smalle straten leidt dan weer door dichtbevolkte Japanse woonwijken met betonnen appartementencomplexen, dan weer langs eindeloze hekken afgezet met prikkeldraad. Om de zoveel meter staan borden: 'Toegang is verboden en wordt bestraft'. Achter die hekken liggen zwaar bewaakte poorten, landingsbanen en oefenterreinen waarop mariniers in camouflage-uitrusting trainen.

Maar kilometers verderop maakt het beton opeens plaats voor eindeloze grasvelden, waarop bungalows staan met SUV's voor de deur en barbecues, surfplanken en glijbanen in de tuin. De ruime opzet van deze compounds voor de gezinnen van de Amerikaanse militairen contrasteert met de compacte Japanse buurten buiten de hekken, waarin iedere centimeter land benut is.

Voor Steve Spargar (59) zijn de bases een vertrouwde wereld. Een groot deel van zijn leven speelde zich af op Kadena, een soort parallel

universum met winkels, restaurants, hotels, scholen, sportcentra, een bioscoop en zelfs een casino. Hij ging er naar de Amerikaanse school en werkte er tot 2010 als clubmanager op verschillende plekken. Spargar heeft een Japanse moeder, zijn vader was een Amerikaanse militair. 'Hij deed zes tours of duty in Vietnam. Daarna werd hij ziek van het ontbladeringsmiddel Agent Orange. Hij overleed twee jaar later aan longkanker. Hij was pas 44.'

Spargar voelt zich veilig door de aanwezigheid van zoveel militairen op het eiland. En hij huldigt de inzet van hun vrouwen. 'Zij doen nuttig

In 1965 leverden de bases een bijdrage van dertig procent aan het bruto binnenlands product van Okinawa, nu is dat vijf procent

liefdadigheidswerk voor de daklozen en weeskinderen.' Ook leveren de bases volgens hem vaste inkomsten op en werkgelegenheid. 'Toerisme, vooral uit Hongkong en Taiwan, is de grootste inkomstenbron van Okinawa. Maar als dat platligt, zoals tijdens de coronapandemie, wordt de economie keihard geraakt. Dan hebben we gelukkig nog de bases.' Nu leidt hij een uitzendbureau dat personeel levert aan Kadena, een lucratieve business. Volgens de laatste cijfers werkten er in 2020 8550 Japanners op bases op Okinawa. Zij worden betaald door de Japanse regering. Spargar's eigen kinderen – hij is getrouwd met een Japanse – willen er ook een baan.

Het leven is er goedkoop want alles is er *tax free*. Om de Amerikanen te verleiden ook buiten hun bubbel de dollars te laten rollen werd in de wijk Chatan The American Village gebouwd, een winkel- en uitgaansgebied pal aan zee. Het heeft een hoog Disney-gehalte door de gekleurde torens, een nepkasteel, een Italiaanse 'Palazzo' en gebouwen in Mexicaanse stijl. De gebouwen zijn geel, roze en blauw geschilderd en behangen met duizenden lichtjes. Alles ademt er een Amerikaanse sfeer: Depot Island, Soho House en het Hawaïaan Pancake Café. Behalve de bezoekers. Die zijn voornamelijk Japans.

De Amerikanen zitten liever verderop, in het Hilton Hotel bij de Marina, een kleine jachthaven. Daar ligt ook de Chatan Brewery, een populaire hotspot voor militairen en hun families. Hier lijken alle mannen op elkaar met hun getrainde lichaam, opgeschoren haar en hun 'vrije-tijd-uniform': shirt, korte broek en slippers, ongeacht de temperatuur. Aan de muren hangen nostalgische zwart-witfoto's van het vroegere Okinawa. Families bezetten de tafels, jonge militairen zitten aan de bar met pullen bier. Filipijnse serveersters lopen af en aan met grote borden *chicken wings*, hamburgers en pasta. 'Thank you ma'am!'

Eenmaal terug in de hoofdstad Naha ontmoet ik twee journalisten, Yoko Shima van *The Ryukyu Shimpo* en Shogo Nishie van de *Okinawa Times*. Het economisch belang van de militaire bases voor Okinawa wordt sterk overdreven,

zeggend ze. In 1965 leverden ze weliswaar een bijdrage van dertig procent aan het bruto binnenlands product van Okinawa, nu is dat nog maar vijf procent, aldus statistieken. Zeventig procent van dat bedrag bestaat uit huurinkomsten voor de grond, betaald door Tokio.

Volgens de journalisten houden de bases de groei en ontwikkeling van het eiland juist tegen. Ze liggen op de mooiste en vlakste delen, vrijwel naast zee. Die grote stukken land zouden ideaal zijn voor vakantiebestemmingen, recreatie en verdere stadsontwikkeling en dat zou de welvaart aanzienlijk vergroten.

Dat is ook de mening van Denny Tamaki (63), sinds 2018 gouverneur van Okinawa en de schrik van Tokio. Eind 2022 werd hij overtuigend herkozen. Hij heeft schoon genoeg van de *not in my backyard*-mentaliteit van het Japanse vasteland dat in zijn ogen minimaal vijftig procent van de bases zou moeten accepteren. Futenma moet geheel verdwijnen van 'zijn' eiland en nieuwe militaire installaties wil hij tegenhouden. 'Zijn macht is echter beperkt', zegt Nishie van de *Okinawa Times*. 'Als gouverneur kan Tamaki vergunningen voor nieuwe projecten tegenhouden en zaken traineren, maar vroeg of laat begint de staat een rechtszaak om de plannen toch door te drukken. En de staat wint altijd.'

Ook wil het bestuur in Naha meer transparantie over de exacte hoeveelheid militairen op het eiland. Dat is echter een van de best bewaarde geheimen. Nishie: 'In 2011 waren hier zo'n 37.000 Amerikaanse militairen en gezinsleden gestationeerd. Sindsdien heeft het Amerikaanse ministerie van Defensie geen nieuwe cijfers gepubliceerd. Journalisten kunnen er niet achter komen en de Japanse regering houdt zich op de vlakte.'

Het voedt het wantrouwen van veel Okinawanen ten aanzien van het beleid van Washington en Tokio. 'De Amerikanen moeten zich focussen op de oorlog in Oekraïne en kunnen niet ook actief zijn in deze regio', zegt Shima van *The Ryukyu Shimpo*. 'Dus gebruiken ze het leger om hun macht te vergroten en oefenen ze druk uit op Tokio om meer geld aan defensie te besteden. De Japanse regering speelt daar gretig op in. De boodschap luidt: China vormt een steeds grotere bedreiging en als we nú niets doen worden we zeker aangevallen. Dit valse narratief wordt gebruikt om Okinawa extra te belasten.'

In plaats van deze bangmakerij willen de Okinawanen dat de Japanse regering streeft naar betere verhoudingen met China (en ook Noord-Korea) en de diplomatieke weg bewandelt, aldus Shima. 'Een beleid van verzoening zou veel spanningen uit de lucht halen. Nu loopt Tokio vooral achter Washington aan en wij betalen daarvoor de hoogste prijs.' ■